

ΣΠΥΡΟΥ Π. ΦΑΣΟΥΛΑ

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ
ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

-Η λέξη Τουρισμός, προέρχεται από την αγγλική λέξη "TOURING" που Ελληνικά σημαίνει περιηγούμεν. Τον τουρισμό λοιπόν, θα μπορούσαμε να τον αποκαλέσουμε "περιηγητισμό", όρος όμως ο οποίος δεν έχει επικρατήσει στην γλώσσα μας. Τουρίστας εξ' άλλου σημαίνει "περιηγητής".

-Με την λέξη τουρισμός, εννοούμε κάθε μορφή μετακίνηση, προς μια χώρα ή ένα τόπο, η οποία αποσκοπεί στην γνωριμία ή και μελέτη της χώρας ή του τόπου αυτού, των μνημείων του, των αξιοθεάτων του, και των λοιπών χαρακτηριστικών του, και η οποία δεν οφείλεται σε κάποιας μορής επαγγελματική δραστηριότητα, ούτε αποσκοπεί σε κάποιο επαγγελματικό όφελος. Η περιήγηση αυτή, δεν αποκλείεται να συνδυάζεται και με την αναψυχή ή την ξεκούραση, άσματος ή ψυχική. Οποσδήποτε όμως, ο κύριος σπός θα πρέπει να είναι η περιήγηση.

-Ο τουρισμός λοιπόν, ή περιηγητισμός, συμβάλλει στην απόκτηση γεωγραφικής γνώσης, άμεσα αλλά και έμμεσα, γι' αυτό και ενδιαφέρει οποιουδήποτε μελετάει ή ασχολείται, με την προώθηση και διάδοση της γνώσης αυτής.

-Ο τουρισμός, με την σημερινή του μορφή, έχει τις ρίζες του στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, αναπτύχθηκε δε τότε κυρίως στην Ευρώπη. Κυριότερες χώρες υποδοχής, εκείνη την εποχή, ήταν η Ιταλία, η Ελβετία, και λιγότερο η Γαλλία. Ο τουρισμός, ειδικότερα ο οργανωμένος τουρισμός, αναπτύχθηκε αματωδώς με την ανάπτυξη των σιδηροδρόμων και των αματλοίων, κυρίως όμως των πρώτων.

Spiros P. Fassoulas

Avocat

6, Rue Yianni Statha gr 10672 ATHENS

L'EVOLUTION DU TOURISME EN GRECE ET SA CONTRIBUTION

A L'ACQUISITION DE CONNAISSANCE GEOGRAPHIQUE

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Η λίμνη Λεμάν στην Ελβετία και τα θέρετρα της, MONTEUX, VEVEY κ.λ.π καθώς και η ίδια η Λωζάνη, αναπτύχθηκαν μετά την διάνοιξη της σήραγγας του SIMPLON και την καθιέρωση της ομώνυμης γραμμής. Το Μπράιτον, η γνωστή παραθαλάσσια λουτρόπολη στην Αγγλία, διπλασίασε τον πληθυσμό της, μεταξύ του 1840, οπότε συνδέθηκε σιδηροδρομικά με το Λονδίνο, και του τέλους του 19^{ου} αιώνα, ακριβώς λόγω της τουριστικής ανάπτυξης που επέφερε η σύνδεση αυτή. Το καλοκαίρι του 1859, υπολογίστηκε ότι, ο σιδηρόδρομος μετακινούσε κάθε εβδομάδα προς το Μπράιτον, περισσότερους επισκέπτες από όσους ήταν οι μόνιμοι κάτοικοί του. Στην ανάπτυξη όμως του τουρισμού, συνέβαλλε και η αλματώδης επίσης ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας, καθώς και η επεκτατική και αποικιοκρατική πολιτική των Ευρωπαϊκών Δυνάμεων, τον 19^ο αιώνα. Η συσσώρευση πλούτου, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη και την οργάνωση των επικοινωνιών μεταξύ των διαφόρων περιοχών του πλανήτη, και η κατάκτηση διαφόρων χωρών, από τις Ευρωπαϊκές Δυνάμεις, που συνέτεινε στην απλοποίηση των διατυπώσεων και των δυσκολιών των μετακινήσεων, έδωσαν την δυνατότητα περιήγησης σε πολλούς Ευρωπαίους, ακόμα και προς χώρες που η περιήγηση, προηγουμένως, ήταν μια επικίνδυνη περιπέτεια.

-Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, και ιδιαίτερα μετά το 1950, παρατηρείται μια καταπληκτική αύξηση του τουριστικού ρεύματος, τόσο, ώστε να θεωρείται ότι, το έτος 2.000 ο τουρισμός, ή τουριστική βιομηχανία, όπως συνηθίζεται να αποκαλείται, θα είναι η μεγαλύτερη "βιομηχανία" του κόσμου σε τζίρο. Ήδη σήμερα, ο διεθνής τουρισμός, ξεπερνάει σε τζίρο την βιομηχανία των εξοπλισμών, η οποία βρίσκεται αναμφισβήτητα σε έξαρση, τα τελευταία χρόνια, και υπολογίζεται μόνο της βιομηχανίας πετρελαίου. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Οργάνωσης τουρισμού, το 1981, 2.614,0 εκατομμύρια άνθρωποι ταξίδεψαν για τουρισμό σ'όλο τον κόσμο. Ο αριθμός αυτός, αυξάνει με ρυθμό 4-5% περίπου το χρόνο. Οι διεθνείς αφίξεις τουριστών σ'όλο τον κόσμο από 71,5 εκατομμύρια που ήταν το 1960, έφτασαν τα 216 εκατομμύρια το 1976 και τα 290 εκατομμύρια το 1981, οι δε εισπράξεις από τον τουρισμό το έτος αυτό, ανήλθαν σε 106,1 δισεκατομμύρια δολάρια, παρουσιάζοντας μια αύξηση της τάξης του 11,3% μόνο σε σχέση με το προ-

γούμενο έτος 1980. Αν αναφερθούμε στον "τζίρο" που δημιουργεί ο τουρισμός, τότε τα μεγέθη είναι πολύ μεγαλύτερα. Το 1986, επί παραδείγματι, ο διεθνής τζίρος του τουρισμού, υπολογίστηκε ότι έφθασε τα 12 τρισεκατομμύρια γαλλικά φράγκα.

-Σήμερα, ο διεθνής τουρισμός, παρουσιάζει τις εξής τάσεις:

α) Τάση ανεξαρτοποίησης του Τουρισμού από τις οικονομικές συγκυρίες

Η τουριστική διακίνηση και οι τουριστικές εισπράξεις και δαπάνες αυξάνονται ακόμα και σε κλίμα οικονομικής κρίσης ή ύφεσης. Πολλές έρευνες απέδειξαν ότι ο σύγχρονος άνθρωπος, στις προηγμένες χώρες, για να ικανοποιήσει την ανάγκη του να ταξιδέψει, θυσιάζει την ικανοποίηση άλλων αναγκών του όπως έπιπλα, ηλεκτρικά οκεύη, κλπ.

β) Τάση μη εξάρτησης του Τουρισμού από νομισματικές διακυμάνσεις

Ανατιμήσεις ή υποτιμήσεις νομισμάτων επηρεάζουν ελάχιστα την τουριστική κίνηση και προσωρινά και πομνιότερα.

γ) Τάση κοινωνικοποίησης του Τουρισμού

Όλα τα κράτη παίρνουν σοβαρά μέτρα για να επεκταθεί ο τουρισμός ο'όλα τα κοινωνικά στρώματα.

δ) Τάση περιφερειακής προτίμησης

Η τουριστική κίνηση των τουριστών π.χ. στην Ευρώπη είναι πολύ μεγαλύτερη από την κίνηση τους στην Ασία ή στην Αφρική.

ε) Τάση αδιαφορίας στις πολιτικές και κοινωνικές κρίσεις μιας περιοχής

Όπως π.χ. Μέση Ανατολή.

στ) Τάση αναζήτησης στο ταξείδι της ψυχικής και σωματικής αναζωογόνησης

Αναζωογόνησης που καθιστά τους εργαζόμενους αποδοτικότερους στην καθημερινή επαγγελματική τους απασχόληση και κοινωνικότερους στη συμπεριφορά με τους συνανθρώπους τους.

-Στην Ελλάδα, στην οποία οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις ήταν ιδιαίτερο βάρος στον τουρισμό, αφ'ενός μεν επενδύοντας μεγάλα ποσά σε τουριστική υποδομή, αφ'ετέρου δε, διευκολύνοντας και προτρέποντας ιδιώτες κεφαλαιούχους να επενδύουν σε τουριστικές επιχειρήσεις και κατασκευές, οι αφίξεις των αλλοδαπών τουριστών, από 33.333 άτομα το 1950, έφθασαν τις 343.913 το 1960, για να αυξηθούν σε 1.407.456 το 1970, σε 5.271.115 το 1980 και σε 8.231.000 το 1988. Όπως βλέπουμε, η τουριστική κίνηση προς την Ελλάδα, αυξήθηκε αλματωδώς, καθιστώντας την μια από τις πιο τουριστικές χώρες του κόσμου. Ανάλογη αύξηση παρουσιάζει και ο δείκτης του εισαχθέντος συναλλάγματος από τον τουρισμό, το οποίο συναλλάγμα το 1988, έφτασε τα 21.500 εκατομμύρια δολάρια. Το 1988, η Ελλάδα διέθετε 395.812 κρεβάτια, σε παντός είδους καταλύματα.

-Εκτός από την πολιτική ανάπτυξης του τουρισμού, που ακολούθησαν όλες οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις, στην αύξηση του τουριστικού ρεύματος προς την χώρα μας, έπαιξαν ρόλο και οι κλιματολογικές της συνθήκες, η ποικιλία και η ομορφιά των τοπίων της και ιδιαίτερα οι εκτεταμένες και καθαρές ακτές της, η πληθώρα των νησιών της και η μικρότερη μόλυνση και ρύπανση του περιβάλλοντος, σε σχέση με τις περισσότερες ανταγωνίστριες τουριστικά χώρες, σε μεγάλο δε βαθμό, τα διεθνώς γνωστά μνημεία της, ιδιώς της αρχαιότητας.

Ο τουρισμός, σαν οικονομικό φαινόμενο, έχει αλυσιδωτή θετική επίδραση στην γενικότερη οικονομία της χώρας σήμερα. Προκαλεί διάφορα οικονομικά φαινόμενα, όπως πρώτα απ'όλα, την αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης, η οποία, τουλάχιστον στο ποσοστό που αντιστοιχεί σε αύξηση της κατανάλωσης προϊόντων εγχώριας παραγωγής, μοιάζει με αύξηση των εξαγωγών. Πέραν αυτού, ο εθισμός των αλλοδαπών τουριστών στην κατανάλωση ελληνικών προϊόντων, αυξάνει τις δυνατότητες εξαγωγής τους και διευρύνει τις αγορές τοποθέτησής τους. Επίσης δημιουργεί θέσεις εργασίας, καλύπτοντας ένα μέρος της ζήτησης εργασίας, που θα έμενε ακάλυπτο τουλάχιστον όσο δεν παρατηρείται παράλληλα, αξιόλογη ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα της παραγωγής.

-Ομώς, η σπουδαιότερη οικονομική σημασία του τουρισμού, για την σημερινή Ελλάδα, είναι η συμβολή του στην μείωση της Ελλειμματικότητας του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας. Το έλλειμα που προσκύπτει από τις εμπορικές διακρατικές ανταλλαγές (εισαγωγές-εξαγωγές), είναι αρκετά σημαντικό σε βάρος της χώρας μας. Η συμμετοχή λοιπόν του τουρισμού στην κάλυψή του, είναι ουσιαστική. Κατά την οκταετία 1979-1985, κυμάνθηκε μεταξύ 30,6% και 22,8%.

-Ειδικότερα, η πλήρης εικόνα είναι η εξής:

Κάλυψη Εμπορικού Ελλείματος από εισροή
τουριστικού συναλλάγματος σε εκατ. \$ ΗΠΑ

Ετη	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Εμπορικό Έλλειμα (1)
1978	2.998.5	7.341.3	-4.339.2
1979	3.932.0	10.109.8	-6.177.8
1980	4.093.9	10.903.4	-6.809.5
1981	4.771.3	11.468.1	-6.696.8
1982	4.141.3	10.068.2	-5.924.9
1983	4.105.3	9.491.3	-5.386.0
1984	4.394.0	9.745.0	-5.351.0
1985	4.290.0	10.541.0	-6.251.0
Εισροή Ταξιδ. συν/τας (2)		Σχέση Κάλυψη (1+2)	
1.326.3		30,6	
1.662.3		26,9	
1.733.5		25,5	
1.881.0		28,1	
1.527.2		25,8	
1.176.0		21,8	
1.312.8		24,5	
1.428.0		22,8	

Όπως είναι γνωστό, στην Ελληνική Οικονομία, είναι ανεπτυγμένος δυσανάλογα ο τριτογενής τομέας της παραγωγής, στηρίζεται δε κατά το μεγαλύτερο μέρος της, η οικονομία αυτή, στα εισοδήματα από τον τουρισμό, τα εμβάσματα των ναυτικών και γενικότερα στους άδηλους πόρους, όπως αποκαλούνται, όρο με τον οποίο καλύπτουμε κυρίως τα εμβάσματα και γενικά την εισαγωγή συναλλάγματος από τους μετανάστες. Έτσι, η εξεύρεση συναλλάγματος, για την κάλυψη του ελλείματος του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας, δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί, χωρίς την συμβολή αυτών των τριών παραγόντων. Ορισμένες αναγκαιότητες και ιδιαιτερότητες, της χώρας και της οικονομίας της, συνέβαλλαν στην δημιουργία αυτής της δομής της Ελληνικής οικονομίας, όμως η δομή αυτή, οφείλεται κυρίως σε επιλογές των μεταπολεμικών Ελληνικών κυβερνήσεων και σε προτιμήσεις των περισσότερων Ελλήνων κεφαλαιούχων, που προτιμούσαν να επενδύσουν σε άλλες δραστηριότητες και όχι σε δραστηριότητες του δευτερογενή τομέα της παραγωγής και ιδιαίτερα στην βιομηχανία. Ο τουρισμός όμως συμβάλλει θετικά και στα εξής:

α.-Στην δικαιότερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος κατά τόπους, αφού είναι μια αποκεντρωμένη δραστηριότητα, που αναπτύσσεται κυρίως σε περιοχές που βρίσκονται μακριά από τα βιομηχανικά και αστικά κέντρα, και

β.-Στην ανάπτυξη προβληματικών και απομονωμένων περιοχών, όπως μικρά και άγονα νησιά ή ορεινά χωριά, όπου δύσκολα θα μπορούσε να αναπτυχθεί οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα, ιδίως του πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της παραγωγής, υπό τις σημερινές συνθήκες και απαιτήσεις.

-Ο τουρισμός εκτός των θετικών επιπτώσεων έχει και πολλές αρνητικές επιπτώσεις, στην χώρα και την οικονομία της.

Ειδικότερα:

α.-Επιφέρει εγκατάλειψη πολλών παραγωγικών ασχολιών, ιδίως στην γεωργία.

β.-Καταστρέφει το περιβάλλον, και

γ.- Διαταράσσει την κοινωνική ισορροπία.

-Τα αρνητικά αυτά φαινόμενα, αυξάνουν, όπως είναι φυσικό, με την αλλαγή της μορφής του τουρισμού, που παρατηρείται διεθνώς, και αναπτύσσεται εκτενέστερα στη συνέχεια αυτής της μελέτης.

-Ο εσωτερικός τουρισμός, μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1950, περιοριζόταν σε ελάχιστο ποσοστό του πληθυσμού, ως επί το πλείστον ευπορου οικονομικά. Ένα ποσοστό όμως του πληθυσμού των μεγάλων αστικών κέντρων, συνήθιζε να μετέχει σε εκδρομές οργανωμένες, από τα εκδρομικά σωματεία, τα οποία ήταν ολοκληρωθή εκείνη την εποχή και συνέχισαν την δραστηριότητά τους, μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960 περίπου. Η πρώτη μορφή τουρισμού, σε μεγάλο ποσοστό, απέβλεπε στην αναψυχή και την ανάπαυση και λιγώτερο στην περιήγηση αυτή καθαυτή, ενώ η δεύτερη, παράλληλα με την αναψυχή απέβλεπε ή εν πάσει περιπτώσει είχε σαν αποτέλεσμα και την περιήγηση.

-Με την αύξηση των ιδιωτικών αυτοκινήτων, η οργανωμένη εκδρομική περιήγηση άρχισε να περιορίζεται, για να εκλείψει σχεδόν, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970. Αντίθετα, οι καλοκαιρινές διακοπές και η ατομική ή οικογενειακή περιήγηση αυξήθηκαν, παράλληλα με ένα νέο είδος περιήγησης, την πολυήμερη εκδρομή, οργανωμένη από τουριστικά γραφεία πλέον.

-Πάντως, οι διανυκτερεύσεις των Ελλήνων, στα διάφορα καταλύματα της χώρας, ήταν 10.204.103 το 1975, 10.757.450 το 1979 και 10.408.920 το 1981. Βέβαια, τα στοιχεία αυτά πολύ λίγο μας ενημερώνουν για τον αριθμό των διανυκτερεύσεων που έγιναν για τουριστικούς λόγους, και ακόμα λιγότερο για τα ενδιαφέροντα των τουριστών αυτών. Αν δηλαδή ταξίδεψαν κυρίως για περιήγηση ή κυρίως ή και μόνο για αναψυχή και ανάπαυση. Εκείνο που είναι γεγονός, είναι ότι, με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, που παρατηρείται τα τελευταία τριάντα χρόνια, αυξήθηκαν οι δυνατότητες του μέσου Έλληνα, τόσο για διακοπές όσο και για περιήγηση γενικώς, εντός και εκτός Ελλάδος, οι δε δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, παράλληλα με την αυξανόμενη μόλυνση της ατμόσφαιρας και του φυσικού περιβάλλοντος γύρω απ'αυτά, επέτειναν την ανάγκη για πολυήμερες διακοπές.

-Συμπερασματικά λοιπόν θα μπορούσαμε να πούμε ότι, σήμερα ο τουρισμός παίζει έναν καθοριστικό ρόλο στην Ελληνική Οικονομία, που είναι δύσκολο να παραγνωριστεί, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Αν δεν υπήρχαν οι λόγοι που προαναφέρθηκαν, και οι οποίοι καθιέρωσαν τον τουρισμό σαν βασικό παράγοντα της Ελληνικής Οικονομίας, ο τουρισμός θα ήταν για την χώρα μας αναγκαίος, μόνο σε περιοχές προβληματικές, όπως τα διάσπορα μικρά νησιά, όπου, λόγω του μικρού μεγέθους και του άγονου τους εδάφους, σε συνδυασμό με τις μεταφορικές δυσκολίες και τις αλλαγές στην οικονομία, και την παραγωγή, δεν μπορεί να στηριχθεί άλλης μορφής ανάπτυξη. Έτσι ο τουρισμός, στην υπόλοιπη χώρα, θα μπορούσε να παραμείνει βασικά περιφερειακός. Αλλά και ο εσωτερικός τουρισμός, τα τελευταία χρόνια, έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις.

-Σ' αυτό το σημείο, μετά δηλαδή, την παράθεση των στοιχείων ανάπτυξης του τουρισμού, τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς, μπαίνει το ερώτημα, πόσο συμβάλλει σήμερα ο τουρισμός στην απόκτηση γεωγραφικής γνώσης και γενικότερα στην καλλιέργεια των ανθρώπων.

-Ο τουρισμός, τόσο σε διεθνές επίπεδο, όσο και στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια, απομακρύνεται όλο και περισσότερο από την αρχική του μορφή, όπως περιγράφεται στην αρχή της παρούσας μελέτης, παίρνοντας την μορφή ενός ταξιδιού για ανάπαυση, με αποτέλεσμα, πολύ λίγο να ανταποκρίνεται πλέον στον αρχικό ορισμό του όρου τουρισμός. Βέβαια, πολύ σύντομα, ήδη από τον 19^ο αιώνα, το στοιχείο της αναψυχής και της ξεκούρασης, άρχισε να παίζει ένα μεγάλο ρόλο στους ταξιδεύοντες για τουρισμό. Όμως τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια μεγάλη ποιοτική και ποσοτική αλλαγή σ' αυτό τον τομέα. Έτσι ένα σοβαρό στοιχείο που υπήρχε μέχρι πριν μερικά χρόνια, και που σήμερα εκλείπει όλο και περισσότερο, είναι η επαφή του τουρίστα με την χώρα υποδοχής, τον πολιτισμό της, και τα χαρακτηριστικά της. Στο παρελθόν ακόμη και αν ο κύριος στόχος του ταξιδιού, ήταν η αναψυχή και η ανάπαυση, ο τουρίστας ερχότανε σε επαφή με τη χώρα. Σήμερα, το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών, και βεβαίως και αυτών που επισκέπτονται τη χώρα μας, μετακινείται οργανωμένα, δια μέσου μιας εκδρομής πακέτου, όπου όλα, από την πτήση του μέχρι το ξενοδοχείο που θα διαμείνει και τα γεύματα που θα πάρει, είναι

μπό πριν καθορισμένα, πληρωμένα και τελείως τυποποιημένα. Συνήθως, τόσο το περιβάλλον που θα παραμείνει, όσο και η τροφή που θα λάβει, ελάχιστα διαφέρουν από ανάλογα άλλων τόπων ή χωρών, η δε επαφή του με τη χώρα που επισκέπτεται, είναι από επιδερμική έως ανύπικτη. Επί πλέον, πολλά από αυτά τα "πακέτα", δεν περιλαμβάνουν ούτε μια μετακίνηση για την επίσκεψη κάποιου έστω αξιοθέατου της περιοχής, και όπου αυτό γίνεται, είναι συνήθως προεραϊτική η συμμετοχή και εν πάσει περιπτώσει γίνεται σαν εξαίρεση του σκοπού του ταξιδιού.

-Ακόμη όμως και τα οργανωμένα ταξείδια, που αποβλέπουν κυρίως στην περιήγηση, δηλαδή στην γνωριμία της χώρας και των αξιοθεάτων της, στήριζονται σε μια τόσο μεγάλη τυποποίηση των παροχών και της μορφής της περιήγησης, που μάλλον λαμβασμένη εικόνα της χώρας των ανθρώπων της και της ζωής της δίνουν, όταν τα δίνουν και αυτά. Ακόμα και η διαοκέδαση, με βάση την παράδοση του τόπου υποτίθεται, είναι μια στημένη παράσταση, αμφίβολου αυθεντικότητας. Αποτέλεσμα όλων αυτών, είναι η όλο και μεγαλύτερη μείωση των ενδιαφερόντων των τουριστών για τη χώρα που επισκέπτονται.

-Τα συμπτώματα αυτά, αποδεικνύονται και εξάγονται αβίαστα, από τα εξής στοιχεία:

α.-Την αματώδη αύξηση, τα τελευταία χρόνια, των πτήσεων "CHARTERS", σαν συνέπεια κυρίως του αυξανόμενου ρόλου που διαδραματίζουν οι "TOUR-OPERATORS", στην οργάνωση του διεθνούς τουρισμού. Έτσι, ήδη το 1980, είχαμε στην Ελλάδα αφίξεις 2.004.307 ατόμων με πτήσεις "CHARTERS", που αντιπροσώπευε το 61,8% της συνολικής αεροπορικής κίνησης προς την χώρα. Δηλαδή της κίνησης που περιλαμβάνει και αφίξεις που οφείλονται και σε άλλους λόγους, εκτός του τουρισμού. Τα επόμενα χρόνια, τα αντίστοιχα μεγέθη ήταν, 2.383.974 και 67,2% το 1982, 2.584.217 και 63,4% το 1984. Το 1984, οι αφιχθέντες με πτήσεις CHARTERS αντιπροσώπευαν ήδη το 46,8% του συνόλου της τουριστικής κίνησης. Μάλιστα για ορισμένες εθνικότητες, το ποσοστό αυτό ήταν σχεδόν διπλάσιο.

β.-Τους τόπους που επιλέγουν οι τουρίστες για διακοπές, και οι οποίοι όλο και περισσότερο είναι μόνο κέντρα διακοπών.

Ετσι, οι περισσότερες διανυκτερεύσεις το 1984, έγιναν στα νησιά του Αιγαίου (898.328 ημεδαποί και 8.645.771 αλλοδαποί, εκ των οποίων, 462.909 και 5.911.071 αντίστοιχα μόνο στη Ρόδο) και στην Κρήτη (513.915 ημεδαποί και 6.411.451 αλλοδαποί), που έχουν αναπτυχθεί κυρίως σαν κέντρα διακοπών και προσφέρονται γι' αυτό λόγω των ακτών τους και του κλίματός τους. Αντίθετα, την ίδια χρονιά η Ηπειρος, είχε μόνο 190.693 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών, η Θεσσαλία 432.105 και η Θράκη 41.198, παρ'όλο το μεγάλο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για περιήγηση. Είναι όμως τρεις περιοχές, οι οποίες δεν έχουν τουριστικές μονάδες ελεγχόμενες από "TOUR OPERATORS", εκτός από 2-3 που υπάρχουν στην Ηπειρο.

-Είναι χαρακτηριστικό ότι, τα Μετέωρα στην Θεσσαλία, αποτελούν ένα από τους οπουδαιότερους πόλους έλξης των αλλοδαπών τουριστών, που περιηγούνται τα μνημεία της χώρας μας. Και όμως, οι διανυκτερεύσεις και εκεί, είναι αναλογικά ελάχιστες.

-Όμως και με τον εσωτερικό τουρισμό, παρατηρείται κάτι ανάλογο. Ένα ποσοστό 28% των διανυκτερεύσεων των Ελλήνων, έγιναν σε παράκτια θερινά κέντρα. Αν λάβουμε υπ'όψη ότι, στις διανυκτερεύσεις των Ελλήνων προσμετρώνται οι διανυκτερεύσεις βλου του χρόνου, καθώς και οι διανυκτερεύσεις που γίνονται για σκοπούς μη τουριστικούς (π.χ εργασία, επίσκεψη συγγενών κ.λ.π), τότε γίνεται κατανοητό ότι, αυτό το ποσοστό είναι υψηλό και δείχνει την προτίμηση για τις διακοπές των Ελλήνων τουριστών.

γ.-Τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτηθέντες αλλοδαποί τουρίστες, σε έρευνα που ενήργησε δειγματοληπτικά ο Ε.Ο.Τ., σχετικά με τους λόγους που τους ώθησαν να έρθουν στην Ελλάδα. Ετσι, σε μια τέτοια έρευνα, που έγινε σε τρεις εποχικές φάσεις, τον Ιούλιο και Αύγουστο του 1984, τον Οκτώβριο του 1984 και τον Ιανουάριο του 1985, το 52% αυτών που δήλωσαν ότι ήρθαν στην Ελλάδα για τουρισμό, απώτησαν ότι ήρθαν, αποκλειστικά και μόνο γιατί η Ελλάδα τους προσέφερε καλύτερες δυνατότητες διαμονής κατά την διάρκεια των διακοπών τους. Συγκεκριμένα. 46% απέδωσαν την προτίμησή τους στο κλίμα, 1% στο κόστος διαμονής και 5% στον συνδυασμό κόστους και κλίματος. Μόνο ένα ποσοστό 9% δήλωσε ότι ήλθε αποκλειστικά και μόνο για τις αρχαιότητες και ένα ποσοστό 18%, για το κλίμα και τις αρχαιότητες.

Βέβαια, ένα ποσοστό 11% απέδωσε το ταξίδι στον συνδυασμό πολλών λόγων, οι οποίοι όμως δεν διευκρινίζονται στην έρευνα. Επίσης, τα ποσοστά αυτά ποικίλουν κατά εθνικότητες. Έτσι, το 41% των Ιαπώνων και το 25% των Ιταλών, ήρθαν μόνο για τις αρχαιότητες. Ενώ μόνο το 1% των Σουηδών και το 3% των Νορβηγών και Ελβετών.

- Τα αίτια αυτής της μεταστροφής, θα πρέπει να αποδοθούν στις εξής αιτίες κυρίως:

α.-Η μαζικότητα που παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός διεθνώς, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη των αεροπορικών συγκοινωνιών, δημιούργησε τις προϋποθέσεις, για την κυριαρχία και τον έλεγχο της τουριστικής αγοράς από μεγάλους ταξιδιωτικούς οργανισμούς, τους "TOUR OPERATORS". Οι οργανισμοί αυτοί, προαγοράζουν σε φτηνές τιμές τις κλίνες διαφόρων ξενοδοχείων, ή και μιας ολόκληρης περιοχής ορισμένες φορές (π.χ νήσος Παξοί), και τις πουλάνε μετά σε διάφορες τιμές, στους πελάτες τους, ανάλογα με την ζήτηση και την εποχή, πακέτο μαζί με το εισιτήριο μιας CHARTER πτήσης τουλάχιστον. Αποτέλεσμα αυτής της πρακτικής, είναι η εξάρτηση όλο και περισσότερο ενός τόπου από αυτούς τους οργανισμούς. Αυτό συνεπιφέρει μια αδυναμία των τουριστικών παραγόντων αυτού του τόπου να διαπραγματευθούν καλύτερες συμβάσεις και να ανοιχθούν σε ποικίλους πελάτες. Επίσης, έχει σαν αποτέλεσμα, και την κάθετη πτώση της τουριστικής κίνησης στον τόπο αυτό, σε περίπτωση μείωσης του τουριστικού ρεύματος της εθνικότητας που διακινεί το συγκεκριμένο γραφείο ή σε περίπτωση σύγκρουσης των ξενοδόχων με αυτό. Παράδειγμα πρόσφατο η Κέρκυρα η οποία, παρ'όλες τις δυνατότητές της, εξαρτιέται κατά μεγάλο βαθμό από Βρετανούς, TOUR OPERATORS, με αποτέλεσμα να έχει πτώση του τουρισμού της, μετά την μείωση του ενδιαφέροντος των Βρετανών, παραδοσιακών πελατών της μέχρι σήμερα.

-Έχοντας λοιπόν εξασφαλίσει φτηνές κλίνες, οι οργανισμοί αυτοί, με έντονη διαφήμιση αλλά και με αυξομείωση των τιμών, και άλλα μέσα κατευθύνουν το τουριστικό ρεύμα της χώρας τους, στα προκαθορισμένα απ'αυτούς μέρη. Και μάλιστα με ένταση της προτίμησης σ'όσα αυτοί προτιμούν. Ο μεμονωμένος τουρίστας, που δεν ταξιδεύει με τέτοια οργανωμένα ταξίδια, όχι μόνο αντιμετωπίζει πολλαπλάσιους ύψους τιμές ξενοδοχείων και εισιτηρίων, αφού

σ'αυτὸν φορτῶνουν ὅλοι ὅτι δὲν μποροῦν νὰ εἰσπράξουν ἀπὸ τὰ γραφεῖα αὐτὰ, ἀλλ'ἐπὶ πλέον δυσκολεύεται νὰ βρεῖ ξενοδοχεῖο καὶ εἰσιτήριο πρὸς ὀρισμένες περιοχές, ἐπειδὴ ἔχουν προαγοραστρεῖ ἀπὸ αὐτὰ τὰ γραφεῖα. Ἐπίσης ἐκλείπουν καὶ ἄλλες ἐξυπηρετήσεις, ἀφοῦ ὁ ἐλεύθερα διακινούμενος τουρίστας εἶναι ἡ ἐξαίρεση σὲ ὀρισμένες περιοχές ἢ εἶδος ταξιδιοῦ.

-Ἐτσι, ὄχι μόνον κατευθύνονται στὶς διακοπές τους ὅλο καὶ περισσότεροι τουρίστες, με ἀποτέλεσμα νὰ μειώνονται καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά τους, ἀφοῦ τελικὰ δὲν τους δίνονται ἐρεθίσματα γιὰ πραγματικὴ γνωριμία με τοὺς διάφορους τόπους, ἀλλὰ ἀποθαρρύνονται καὶ ὅσοι, ἔχοντας ἐνδιαφέροντα θέλουν νὰ ταξιδεύουν διαφορετικὰ. Ἐτσι, σιγά-σιγά, ἀναγκάζονται καὶ αὐτοὶ νὰ πειθαρχήσουν στὶς ἐπιταγές τῶν δικτακτόρων τοῦ τουρισμοῦ.

-Ἡ πρώτη βέβαια ἐκδρομὴ τύπου CHARTER, ὁργανώθηκε τὸ 1841, ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοῦ Τόμας Κουκ, τὸ ὁποῖο ἐδρομαλόγησε ἐκδρομικὰ τραῖνα σὲ μιὰ διαδρομὴ 18 χλμ., ἀπὸ τὸ EASTMIDLANDS τοῦ LEICESTER μέχρι τὸ LOUGHBOROUGH. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐκδρομῆς, προσφερόταν τσάι τοὺς ἐκδρομεῖς καὶ προβλεπόνταν καὶ χορδός. Ὅμως ἡ ἐκδρομὴ αὐτὴ, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ὁργανωμένη ἐκδρομὴ, μέχρι τὴν ἐποχὴ μας, δὲν εἶχε τίποτα τὸ κοινὸ με τὰ σημερινὰ "πακέτα", ὅπως προαναφέρθηκε. Ἀκόμη καὶ ἀν οἱ ὁργανωτές ἐστῆχεσαν κυρίως στὴν ἀναψυχή, δὲν στερᾶσαν τὴν δυνατότητα ἀπὸ τὸν ἐκδρομέα, ἀκόμη καὶ ἀπὸ αὐτὸν ποὺ ἐπεδίωκε κυρίως τὴν ἀναψυχὴ καὶ τὴν ξεκούραση, νὰ ἔρθει σὲ ἐπαφή με τὸν τόπο, τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ αξιοθέατα τοῦ. Ἀντίθετα, αὐτὸ γίνονταν ἀκόμα καὶ παρὰ τὴ θέληση τοῦ ταξιδιωτῆ, ἀπὸ ἀνάγκη. Καὶ ἐπὶ πλέον οἱ ὁργανωτές πειθαρχοῦσαν στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ, καὶ γενικὰ στὴ ζήτηση, μέσα βέβαια στὶς δυνατότητες τῶν συγκοινωνιῶν τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς ξενοδοχειακῆς υποδομῆς.

β.-Ἡ μείωση τοῦ ποσοστοῦ τῶν μορφωμένων τουριστῶν, παίζει ἐπίσης ἕνα ἀξιόλογο ρόλο, στὸν τρόπο μετακίνησης. Αὐτὴ ἡ μείωση οφείλεται, ἀφ'ἐνός - μεν στὴν ἀξανόμενη μαζικότητα τοῦ τουρισμοῦ ποὺ προαναφέρθηκε, ἀφ'ἐτέρου δὲ στὴν υποχώρηση τῆς κλασικῆς παιδείας στὴν σύγχρονη ἐκπαίδευση καὶ στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Ἀλλωστε καὶ οἱ στατιστικὲς δείχνουν ἀύξηση τῶν ἐκδρομῶν πακέτων, καὶ γενικὰ τοῦ τουρισμοῦ μόνον γιὰ ἀνάπαυση καὶ ἀναψυχὴ, ἀντίστοιχη με τὴν μείωση τῆς παιδείας αὐτῆς σὲ κάθε λαὸ.

γ.-Το άγχος της σύγχρονης ζωής, και η κόυραση που δημιουργεί η ζωή στις μεγαλουπόλεις, παίζουν επίσης ρόλο στις επιλογές των διακοπών, σε συνδυασμό μάλιστα με τις προαναφερθείσες δυσκολίες για τον μεμονωμένο τουρίστα. Ετσι ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων βιομηχανικών κυρίως χωρών, το χρόνο των διακοπών τους, που είναι και ο μόνος ως επί το πλείστον που προσφέρεται για πραγματική περιήγηση, προτιμούν να τον καταναλώνουν για ξεκούραση, σωματική και ψυχική, αδιαφορώντας σε ποιο μέρος του πλανήτη βρίσκεται ο τόπος των διακοπών αυτών. Αρκεί η διαμονή εκεί να πληρεί κάποιους όρους και να μπορούν να αφιερωθούν στα σπορ ή στην διαβίωση που τους έλκει. Συνήθως αυτές που έχουν συνηθίσει και όχι αυτές που ταιριάζουν στον τόπο των διακοπών τους. Και βέβαια εδώ, η εκμετάλλευση αυτής της τάσης από τα μεγάλα τουριστικά γραφεία, είναι καταλυτική για την διαμόρφωση της μορφής του τουρισμού και των ενδιαφερόντων των ταξειδιωτών.

-Από μια έρευνα του Ε.Ο.Τ που έγινε το 1984, το μεγαλύτερο ποσοστό μετακίνησης με οργανωμένο πρόγραμμα, παρουσιάζουν οι Σουηδοί και Νορβηγοί με 88% και ακολουθούν, οι Βρετανοί με 77% και οι Ιάπωνες με 70%. Αντίθετα, δεν προτιμούν την οργανωμένη περιήγηση άλλοι λαοί, όπως οι Γάλλοι, οι Ιταλοί και γενικά οι νότιοι λατινικοί λαοί. Ετσι επί παραδείγματι, το 84% των Γιουγκοσλάβων, το 71% των Καναδών, το 68% των Γάλλων και των Ιταλών, προτιμούν την ελεύθερη μετακίνηση, με όλες τις δυσκολίες και τις χαρές της. Δηλαδή, οι λαοί με μικρότερη πρόσβαση στην κλασική παιδεία, καθώς και οι λαοί βορείων κλιμάτων, που για αυτούς η παραμονή για 20 μέρες στον ήλιο και την θάλασσα είναι μεγαλύτερη ανάγκη, προτιμούν οργανωμένα ταξίδια, αφού πολύ λίγο τους ενδιαφέρει η πραγματική δυνατότητα γνωριμίας της χώρας και των αξιοθεάτων της. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις που επιβάλλουν ειδική ανάλυση. Ετσι είναι επί παραδείγματι οι Ιάπωνες οι οποίοι, κοντά στην μικρή πρόσβαση που έχουν στην Ευρωπαϊκή και κλασική παιδεία, έχουν να αντιμετωπίσουν και ένα μακρινό και πολυδάπανο ταξίδι, για να έρθουν στην Ευρώπη, και ένα ταξίδι που δημιουργεί αρκετά άλλα προβλήματα, όπως η επίσκεψη πολλών χωρών σ' ένα ταξίδι, γι' αυτό και προφεύγουν περισ-

σότερο στην λύση του οργανωμένου ταξιδιού, παρ'όλο που δεν ταξιδεύουν κυρίως για ανάπαυση και για παραμονή σ'ένα μέρος, ότο μεγαλύτερο ποσοστό τους, αλλά κυρίως για να περιηγηθούν.

-Σε ανάλογα συμπεράσματα οδηγεί και η έρευνα κατά εθνικότητα, του ποσοστού αφίξεων με πτήσεις CHARTERS. Έτσι και πάλι πρώτοι έρχονται οι Σκανδιναβοί και οι Βρετανοί, με ένα ποσοστό σταθερά πάνω από το 80%, επί του συνόλου των αφικνωμένων συμπατριωτών τους στην χώρα μας.

Ανάλογα συμπεράσματα βγαίνουν και από την χρονική αντιπαράθεση των αφίξεων. Έτσι, η ίδια έρευνα, μας πληροφορεί ότι τον Ιούλιο και Αύγουστο του 1984, το 49% των κυριοτών επισκέφθηκαν την Ελλάδα με οργανωμένο ταξίδι. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται σε 62% τον Οκτώβριο του ίδιου έτους και μειώνεται σε 33% τον Ιανουάριο του 1985. Είναι εύκολο να αντιλήσουμε τα συμπεράσματά μας, από την έρευνα αυτή, αν σκεφθούμε ότι, ο Οκτώβριος είναι ένας μήνας πρδσφορος ακόμα για παραθαλάσσιες διακοπές, σε πολλά μέρη της Ελλάδος, αλλά με τις τιμές των πακέτων αρκετά μειωμένες και άρα περισσότερο προσιτές σ'όσους θέλουν ένα τέτοιο είδος ταξιδιού. Συνήθως οι ελεύθερα μετακινούμενοι τουρίστες, προτιμούν τους καλοκαιρινούς μήνες. Αντίθετα, τον Ιανουάριο αυξάνει το ποσοστό των τουριστών με ειδικά ενδιαφέροντα που ταξιδεύει, δεδομένου ότι, για τις λοιπές κατηγορίες δεν είναι ο πλέον πρδσφορος μήνας για ταξίδι.

-Ένα άλλο στοιχείο που αποδεικνύει όσα εκτίθενται πιο πάνω, είναι και το ότι, το ποσοστό των μετακινουμένων με οργανωμένο ταξίδι, αυξάνει όσα αυξάνει και η ηλικία. Δηλαδή όσο δυσκολότερα αποφασίζει κανείς να υποστεί κάποιες δυσκολίες μετακίνησης

-Πάντως, το ποσοστό των τουριστών που ταξιδεύουν προς την Ελλάδα και διεθνώς με οργανωμένα ταξίδια, αυξάνει σταθερά κάθε χρόνο. Έτσι, από τους αφιχθέντες στην χώρα μας, ενώ το 1977-78 το ποσοστό των αφιχθέντων με οργανωμένο ταξίδι ήταν το 49% των αφίξεων, το 1984-85, το ποσοστό αυτό έφτασε το 53% των αφίξεων.

-Όσον αφορά τους Έλληνες τουρίστες, είναι γεγονός ότι, αντίθετα με τις προτιμήσεις τους για τις διακοπές τους εντός της χώρας, για τις οποίες μιλήσαμε πιο πάνω, ταξιδεύοντας στο εξωτερικό, ναι μεν προτιμούν σε μεγαλύτερο ποσοστό τους, τα οργανωμένα ταξείδια, ταξιδεύουν όμως κυρίως για να γνωρίσουν την χώρα που επιλέγουν, έστω και αν τα περισσότερα από τα οργανωμένα ταξείδια, πολύ λίγο τους επιτρέπουν να γνωρίσουν πραγματικά την χώρα που επισκέπτονται.

-Ειδικότερα για τους Έλληνες, η περιήγησή τους εντός της χώρας τους, δυσκολεύεται και αποθαρρύνεται και από έναν άλλο παράγοντα από την αυπαρξία ενός πραγματικού τουριστικού οδηγού. Η μοναδική προσπάθεια που έγινε μεταπολεμικώς στον τομέα αυτό, είναι η έκδοση, το 1962 για πρώτη φορά, του "Τουριστικού οδηγού για την Ελλάδα" από τον Οργανισμό Τουριστικών Εκδόσεων. Ο οδηγός αυτός, ο οποίος ήταν δίτομος, έκανε τέσσερις εκδόσεις, εκ των οποίων η τελευταία το 1967. Έγινε μια προσπάθεια να επανέκδοθει εκσυγχρονισμένος και τετράτομος, το 1976, όμως η προσπάθεια αυτή δεν προχώρησε, και εκδόθηκε μόνο ένας τόμος συμπληρωματικός, με πρακτικές οδηγίες και χάρτη ορισμένων περιοχών της Ελλάδας.

-Ο οδηγός αυτός, ο οποίος σήμερα είναι σε μεγάλο βαθμό ξεπερασμένος και εξ ολοκλήρου εξαντλημένος, παρ'όλες τις ελλείψεις του, ήταν μια αξιόλογη προσπάθεια, την οποία εμπνεύσθηκε και υλοποίησε ο Γεώργιος Βαρελάς. Και όμως, ούτε ο Ε.Ο.Τ., ούτε κανένας άλλος φορέας, βοήθησε στην επανέκδοση αυτού του οδηγού. Ούτε όμως έγινε καμία προσπάθεια για συγγραφή και έκδοση άλλου οδηγού. Και όμως, θα μπορούσαν να δοθούν κίνητρα, ή να προκηρυχθεί ένας διαγωνισμός με βραβεία από τον Ε.Ο.Τ..

-Την συμβολή ενός οδηγού στην πρόκληση ενδιαφέροντος για περιήγηση και για απόκτηση γεωγραφικής γνώσης, μας δίνει ανάγλυφα στον πρόλογο της 2^{ης} έκδοσης του τουριστικού οδηγού ο φιλόλογος-λαογράφος Δημήτρης Λουκάτος, ο οποίος λέει μεταξύ των άλλων: "Αν χρειαζόταν να δώσω ένα παράδειγμα για το πως θα μπορούσε η γεωγραφία της χώρας μας να πάρη ένα πνεύμα ζωντανό και επίκαιρο, να κάμει τον κόσμο να γνωρίσει, ν' αγαπήσει

και να επιθυμή να ταξιδέψη στην Ελλάδα, θα σκεφτόμουνα αμέσως τον τουριστικό οδηγό εννοώ το πλήθος των δικών μας ανθρώπων, το κοινό με τα κδρομικά και τα γεωγραφικά ενδιαφέροντα που έμενε ως τώρα ακατατόπιστο, με μόνες γνώσεις του τα σχολικά εγχειρίδια, τις λιγοστές εκδρομές και τις ειδήσεις των εφημερίδων".

-Άλλη αξιόλογη προσπάθεια, στον τομέα αυτόν, ήταν αυτή που έκανε, πριν από 18 περίπου χρόνια, το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, το οποίο άρχισε να εκδίδει μικρούς αλλά άφογους οδηγούς κατά νομούς, με στόχο την κάλυψη όλης της Ελλάδας. Δυστυχώς, μετά την έκδοση των οδηγών Αττικής, Αχαΐας-Ηλείας και Χίου, η προσπάθεια αυτή σταμάτησε χωρίς να ολοκληρωθεί. Από αυτούς, ο οδηγός της Αττικής, περιορίζεται μόνο στα μνημεία της αρχαιότητας και επομένως έχει περιορισμένη χρησιμότητα.

-Βεβαίως υπάρχει πληθώρα οδηγών κατά τόπους και ιδιαίτερα για αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, όμως αυτοί, πέραν της ειδικότητας του θέματος, δεν είναι δυνατόν να είναι γνωστοί και προσίτοι στο ευρύτερο κοινό. Τέλος τα τελευταία χρόνια, μεταφράστηκαν στα Ελληνικά, πολλοί από τους περίφημους γαλλικούς οδηγούς του εκδοτικού οίκου HACHETTE, γνωστά ως GUIDES BLEUX, κάθε ένας για μια χώρα, μεταξύ δε αυτών και ο οδηγός της Ελλάδος. Όμως, ειδικά για την Ελλάδα, ο οδηγός αυτός, ελάχιστα έχει να προσφέρει στον Έλληνα ταξιδιώτη, και διότι απευθύνεται σε γαλλόφωνους και στα ενδιαφέροντά τους και διότι είναι πολύ συνοπτικός, παραλείποντας πάρα πολλά, από αυτά που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για ένα Έλληνα. Ετσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, από την τελευταία έκδοση του "τουριστικού οδηγού" και αν εξαιρέσουμε την προαναφερθείσα προσπάθεια του Μορφωτικού Ίδρυματος της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, η οποία έμεινε ανολοκλήρωτη, δεν έγινε καμία προσπάθεια να καλυφθεί το κενό αυτό, που εμποδίζει την περιήγηση των Ελλήνων στην χώρα τους.

- Αυτή είναι λοιπόν, η εικόνα που παρουσιάζει ο τουρισμός σήμερα. Και μπαίνει το ερώτημα πως αντιμετωπίζει την κατάσταση αυτή ο Ε.Ο.Τ., και ποιοι είναι οι στόχοι του σήμερα.

- Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, παραμένει δέσιος της επιτακτικής ανάγκης για την οικονομία της χώρας μας, για αύξηση του εισαγόμενου συναλλάγματος και για κάλυψη της ζήτησης εργασίας από τον τουρισμό, καθώς επίσης και της πρακτικής με την οποία λειτουργεί η διεθνής τουριστική αγορά. Ετσι, δόλος ο προγραμματισμός του, στοχεύει κυρίως στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος της χώρας, και στην βελτίωση της διαπραγματευτικής της ικανότητας, σε διεθνές επίπεδο. Και βέβαια μιλάμε πάντα για το τουριστικό ρεύμα από το εξωτερικό. Για την προώθηση του εσωτερικού τουρισμού, και μάλιστα στην βάση της απόκτησης γεωγραφικής γνώσης, ελάχιστα ενδιαφέρεται. Μόνες αξιόλογες προσπάθειες του Ε.Ο.Τ. σ' αυτόν τον τομέα, είναι το πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού και η προσπάθεια που άρχισε από το 1977, για την συντήρηση και προβολή ορισμένων παραδοσιακών οικισμών ή και μεμονωμένων οικοδομών. Και όμως, ένας Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού, όπως ο Ε.Ο.Τ., θα μπορούσε να κάνει πολλά στον τομέα αυτόν, αν βέβαια αφινο-νταν ελεύθερος, από τον εκάστοτε κυβερνητικό οχδιασμό, να ενεργήσει και να επιτελέσει έτσι ένα τεράστιας σημασίας εθνικό έργο.

Βιβλιογραφία:

- 1.- Σπύρος Σταύρου : Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα την περίοδο 1969-82.
- 2.- Σπύρος Σταύρου : Ειδική έρευνα για τα χαρακτηριστικά της ζήτησης αλλοδαπών τουριστών στην Ελλάδα την περίοδο 84/5.
- 3.- Σπύρος Σταύρου : Κριτική θεώρηση της τουριστικής κίνησης 83/85.
- 4.- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού : Τουρισμός 85.
- 5.- Ε.Ο.Τ. : Annual report 88, Forecasts 89.
- 6.- Τουριστικός Οδηγός για την Ελλάδα εκδ. 4^η.
- 7.- G. Freeman Allen : Railways, past, present and future.
- 8.- Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια τ. ΚΓ'λέξη "Τουρισμός".

"L' EVOLUTION DU TOURISME EN GRECE ET SA CONTRIBUTION A L' ACQUISITION DE LA CONNAISSANCE GEOGRAPHIQUE".

Tourisme, mot qui vient du mot anglais "touring", signifie le déplacement des gens d' un pays à un autre, pour visiter ou étudier les monuments, les traits caractéristiques et la vie du pays visité. Cette visite peut combiner aussi la distraction et la détente.

Le tourisme international qui avait commencé à se développer au 19e c. à cause de l'expansion des chemins de fer et des bateaux à vapeur, ainsi qu' à cause du colonialisme, s'est rapidement développé après la 2ème guerre mondiale. En 1981, 2.614.000 de touristes ont voyagé dans le monde entier.

En Grèce, il y a eu aussi afflux de touristes dont le nombre a rapidement augmenté après 1950. Il est caractéristique que le taux d'arrivées touristiques de 33.333 personnes en 1950 s'est élevé à 8.231.000 en 1988. Tous les gouvernements helléniques de l'après guerre ont soutenu et suivi une politique de développement du tourisme qui offrait une solution des problèmes économiques du pays à cette époque-là. Résultat: des investissements importants effectués par l'Etat et par des capitaux privés dans le domaine du tourisme.

Le tourisme s'est révélé ainsi, une grande source de recettes pour la Grèce et contribue sérieusement à la diminution du déficit de la balance commerciale du pays, diminution qui varie entre 30,6% et 22,8% de 1979 à 1985.

Les dernières années, le tourisme international a perdu, en grande partie, son caractère culturel et son objectif principal qui était la connaissance du pays visité, a disparu.

La plupart des touristes en Grèce et ailleurs ne voyagent que pour se distraire et se reposer pendant leurs vacances. Il est vrai que, déjà, au 19ème c. une partie des touristes ne voyageaient que pour se détendre et se distraire.

Pourtant, ces touristes, même s'ils n'avaient que peu d'intérêt pour les monuments, la vie et les traits caractéristiques du pays visité, étaient obligés de venir en contact avec les gens du pays et faire leur connaissance. Aujourd'hui, au contraire, la plupart des touristes se déplacent en participant à des voyages organisés qui ne leur permettent pas d'avoir un vrai contact avec le pays qu'ils visitent. La plupart d'entre eux ne visitent qu'un seul endroit du pays, ou plutôt un hôtel qui ne diffère pas des hôtels qui se trouvent dans le monde entier, ou tout est organisé et payé d'avance, même les repas qu'ils prennent. Ces voyages "paquets" sont la conséquence du rôle important qui jouent les "Tour operators" dans le marché touristique d'aujourd'hui. Le 46,0% des arrivées touristiques en Grèce, en 1984 p.ex. ont été réalisées par des vols charter. D'autre part, la grande majorité des touristes Grecs et étrangers ne visitent pendant leurs vacances que des stations balnéaires, surtout dans les îles de l'archipel et en Crète. C'est à signaler que seulement 9% des touristes interrogés ont déclaré comme but de leur voyage, la visite des antiquités et 18% qu'ils jouissaient en plus du beau climat de la Grèce.

Il faut chercher les raisons de ce changement du caractère du tourisme

- a) dans la massivité du tourisme et le développement des transports aériens qui ont permis aux "Tour operators" de monopoliser le marché touristique.
- b) dans l'amolndrissement du pourcentage des gens cultivés parmi les touristes et le recul des études classiques dans les pays développés.
- c) dans l'anxiété et la fatigue des gens que provoque la vie dans les grandes villes dans les pays industrialisés surtout et qui les poussent à chercher la détente pendant leurs vacances.

En plus, pour les Grecs, le tourisme libre devient dans leur propre pays plus difficile faute d'un guide touristique de la Grèce en grec et écrit pour les Grecs. Le seul effort dans ce domaine a été l'édition du "Guide Touristique" qui n'a pas été réédité depuis 1967. Tous les autres guides sont des guides locaux ou concernent un monument ou un musée seulement et ne sont pas utilisés par la plupart des gens. L'Organisation du Tourisme Hellénique n'a comme